

MONKEY BUSINESS: – Aper er morsommere enn antiloper, synes Morten Traavik. Teaterkarrieren startet akkurat her – blant utstoppede dyr på naturhistorisk museum.

Morten Traaviks metode

Utfordring er et viktig ord for Morten Traavik. Han vil at kunsten hans skal utfordre, ikke bare publikum, men også ham selv.

søndagsintervjuet

KARI FAUSKANGER
VEGAR VALDE (foto)
kari.fauskanger@bt.no

Og utfordret har han gjort, og provosert. De siste par årene er det særlig forsvarsledelsen som har latt seg provosere. I ett år var han Norges første offisielle forsvarskunstner knyttet til Forsvarsmuseet på Akershus. Prosjektet «Hærverk» begynte med et kjempekondom på en rakett, og sluttet med to tanks, eller stridsvogner, som Forsvaret kaller dem, med ordene Yes og No malt på sidene. Det siste prosjektet ble stoppet av ledelsen i Forsvaret i siste øyeblikk.

Sensurert

–Verket var allerede antatt, så ble det stoppet med en uklar begrunnelse i siste minutt. Det var sensur, sier kunstneren.

Morten Traavik er også Norges siste, ja faktisk eneste forsvarskunstner. Etter et år med bergenseren innrullert i For-

svarsmuseet, ble ordningen med gjestekunstner avvirket.

Men Traavik er ikke en kunstner som er mest kjent for å la seg stoppe. Han har lært seg å bruke hindringene som en del av den kunstneriske prosessen. Installasjonen som ble for sterk for forsvarsledelsen på Akershus, ble fullført med hjelp fra KORO (Kunst i offentlige rom). De siste ukene har to innlånte, svenske stridsvogner stått ved Operaen i Bjørvika. Denne uken ble «YES/NO» flyttet til Sverige, der den skal stilles ut ved Sveriges Forsvarsfordonsmuseum Arsenalen.

Morten Traavik fikk likevel de to siste ordene.

Kunstneren, regissøren og filmskaperen er på visitt i hjembyen. Han har selv foreslått å møte oss på Naturhistorisk Museum, det som nettopp har skiftet navn til Universitetsmuseet i Bergen. De naturhistoriske samlinger.

–Det er noe magisk og for-

lokkende ved museet. Jeg har en «hang up» på naturhistorisk museum og stemningen her. Lukten av formalin og støv – her er det fortsatt en følelse av 1800-tall, sier Traavik, og fører an opp trappen, passerer det gedigne elefanthodet og tar oss gjennom salene med utstoppede dyr. Her er det som om tiden har stått stille.

–Jeg elsket å gå hit på søndager da jeg var liten, og her satte jeg opp min regidebut bygget på «Mørkets hjerte». Jeg husker Gard Skagestad lå der, sier Traavik og peker på monterer som nå er fylt opp av pungdyr av alle slag.

Regidebuten han sikter til var diplomoppgaven hans fra regilinjen ved Dramatiske instituttet i Stockholm 1998. «Kaptein Marlow's testament» var en dramatisering av Joseph Conrads bestselger «Mørkets hjerte», og handlet om kaptein Marlow's reise oppover Kongo-floden på jakt etter den legendariske elfenbensjegeren herr Kurtz.

Oppsetningen var også begynnelsen på Morten Traaviks reise inn teaterets og kunstens verden. En reise som har tatt ham over store deler av verden. Hans kunstneriske prosjekter har strukket seg fra Oslo til Angola,

fra Stockholm til Kambodsja, fra Bergen til Nord-Korea.

Provokasjon som metode

–Provokasjon er bare et virkemiddel jeg benytter meg av. Provokasjonen er et middel, ikke et mål. Det er inngangen til verket. Eller et agn som skal vekke interesse, men jeg planlegger ikke et prosjekt ut fra hvor mye bråk det skal avstedkomme, sier han.

Han har lykket med sine provokasjoner. «Miss Landmine»-prosjektet, der han arrangerte missekonkurranse for kvinnelige ofre for landminer, provoserte og engasjerte langt utenfor landets grenser. I Angola ble missekonkurransen gjennomført og en skjønnhetsdronning ble kåret, i Kambodsja ble prosjektet stoppet av myndighetene og Morten Traavik måtte gjennomføre kåringen i eksil.

–«Miss Landmine» lærte meg mye om å jobbe med kunstneriske teknikker i en ikke-kunstnerisk virkelighet. På grunn av alle reaksjonene ble «Miss Landmine» et mye mer komplekst prosjekt både sosialt og politisk enn jeg kunne forutsett. Det lå flere lag av fremmedgjørende effekter i prosjektet enn jeg hadde sett på forhånd. Ikke bare feministisk, det lå også en kolo-

niaal provokasjon der. Hvit mann fra et rikt land som kom der og fortalte hva kvinnene skulle gjøre ... I en ukontrollerbar virkelighet skjer det alltid mer enn forutsatt, men det må du kunne bruke til din fordel. Hvis ikke er det bedre å holde seg innenfor den lukkede kunstscenen, mener Traavik.

Kjønnsløs kunst

Det blir ikke flere «Miss Landmine»-prosjekter.

–Hvis jeg gjør det en gang til, kommer jeg bare til å gjenta meg selv. Jeg er redd for å gå inn i min egen komfortsone, sier Traavik.

Og er det et sted han ikke vil være, er det innenfor komfortsonen. Han stiller seg uforstående til dem som sier at kunstens tid som grensesprenger er forbi.

– Alle mine egne erfaringer tilsier at det er mer enn nok av sperrer og fordommer å ta tak i hvis du bare vil og tør. Det stemmer ikke at det ikke er noe som provoserer lenger, det er kun når man holder seg innenfor sine egne komfortsoner at kunsten blir ufarlig. Jeg irriterer meg over mye av det som utgir seg for å være såkalt politisk kunst i dag, det har noe resignert og jålete over seg. Kunst som ikke treffer